ଆମ ସାହିତ୍ୟ

ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ

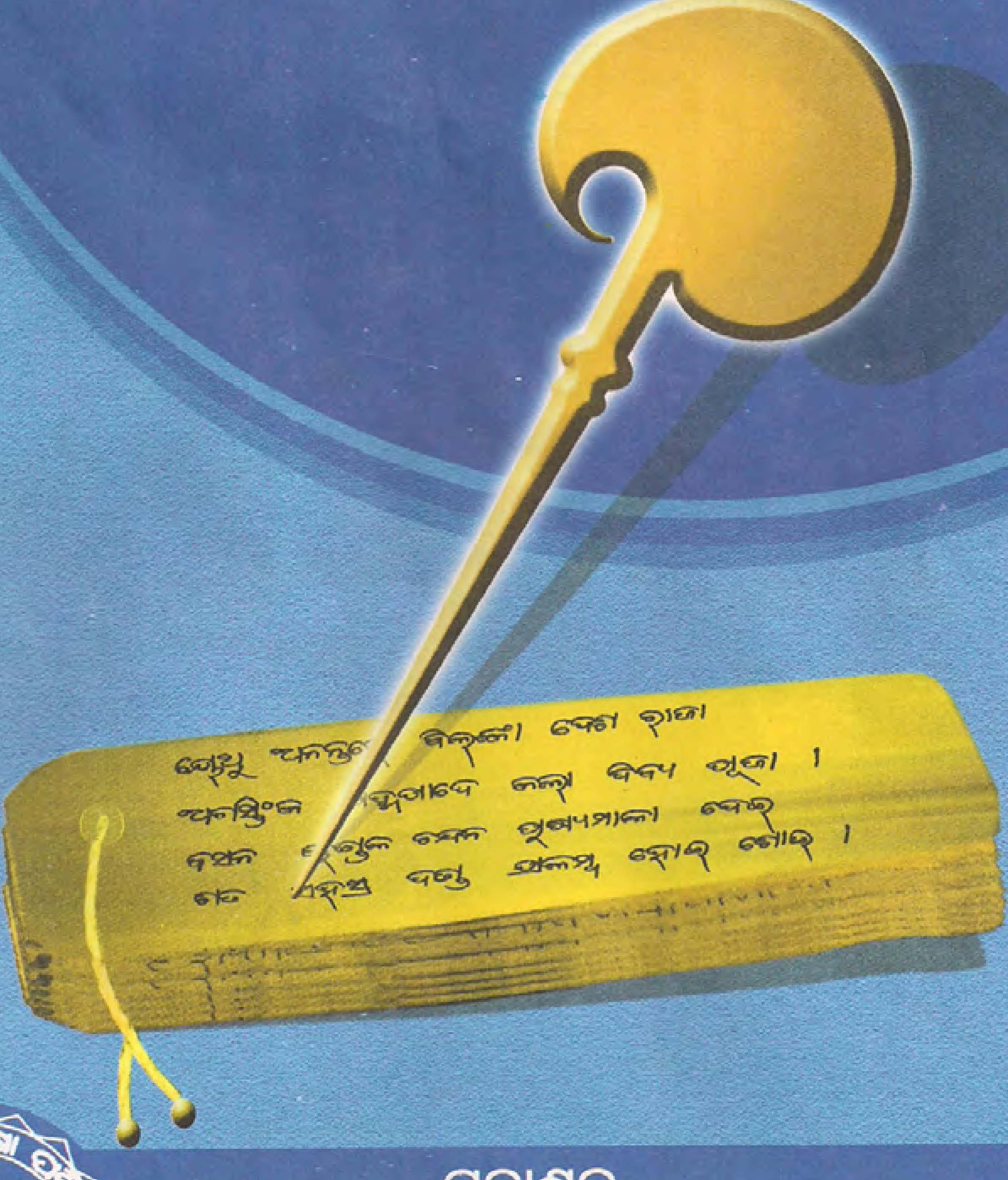

ପ୍ରକାଶକ

ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ, ଓଡ଼ିଶା

ଆମ ସାହିତ୍ୟ

(ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ)

ପ୍ରକାଶକ

ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ, ଓଡ଼ିଶା

ଆମ ସାହିତ୍ୟ
(ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ)

ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ, ଓଡ଼ିଶାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ଓ ମଞ୍ଜୁରିପ୍ରାପ୍ତ

© ସର୍ବସ୍ୱତ୍ୱ ସଂରକ୍ଷିତ

ସଂପାଦନା : ପ୍ରଫେସର ଡକ୍ଟର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ (ସମୀକ୍ଷକ)
ପ୍ରଫେସର ଡକ୍ଟର ସଂଘମିତ୍ରା ମିଶ୍ର
ଶ୍ରୀ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ପୁହାଣ

ସଂଯୋଜନା : ଡକ୍ଟର ମୀନାକ୍ଷୀ ଦାସ

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ : ୨୦୦୭ / ୪,୦୦,୦୦୦
ଦ୍ୱିତୀୟ ମୁଦ୍ରଣ : ୨୦୦୮ / ୨,୦୦,୦୦୦
ତୃତୀୟ ମୁଦ୍ରଣ : ୨୦୦୯ / ୫୦,୦୦୦
ଚତୁର୍ଥ ମୁଦ୍ରଣ : ୨୦୧୦ / ୧,୦୦,୦୦୦
ପଞ୍ଚମ ମୁଦ୍ରଣ : ୨୦୧୦ / ୭୫,୦୦୦
ଷଷ୍ଠ ମୁଦ୍ରଣ : ୨୦୧୧ / ୨୦,୦୦୦

ଟାଇପ୍ ସେଟିଂ : ଲିପି ଗ୍ରାଫିକ୍ସ, ଶିଖରପୁର, କଟକ

ମୁଦ୍ରଣ : ସୁଦର୍ଶନ ସ୍କାନରସ୍
ଶ୍ରୀଗଣେଶ ଅଫସେଟ

ମୂଲ୍ୟ : ଟ. ୨୦.୦୦ (କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ମାତ୍ର)

ପ୍ରସ୍ତାବନା

ମାତୃଭାଷା ଓଡ଼ିଆରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ବିଷୟଗତ ଓ ପ୍ରାୟୋଗିକ ଦକ୍ଷତାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଜାତୀୟ ପାଠ୍ୟଖସଡ଼ା ୨୦୦୦ ଏବଂ ୨୦୦୫କୁ ଆଧାର କରି ୨୦୦୭-୨୦୦୮ ଶିକ୍ଷାବର୍ଷରୁ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ ନିମନ୍ତେ'ଆମ ସାହିତ୍ୟ' ବିଶଦ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକଟି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଅଛି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର କ୍ରମବିକାଶ ସଂପର୍କରେ ଅବଗତି, ଶୈକ୍ଷିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ବିଭିନ୍ନ ଯୁଗର ପ୍ରତିନିଧିସ୍ଥାନୀୟ କବି ଓ ଲେଖକମାନଙ୍କର କଳାକୃତିକୁ ଏଥିରେ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯାଇଛି । ଆଶା, ଏହି ପୁସ୍ତକଟି ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ, ଅଭିଭାବକ ଓ ଓଡ଼ିଆ ବିଷୟ ପଢ଼ାଉଥିବା ଶିକ୍ଷକଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଦୃତ ହେବ ।

ଏହି ପୁସ୍ତକର ସଂପାଦନାମଣ୍ଡଳୀ, ଓଡ଼ିଆ ସିଲାବସ କମିଟି, ପରିଷଦର ବିଷୟ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରତ ବିଷୟ-ଶିକ୍ଷକଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନେ ଶ୍ରମସ୍ୱୀକାର ପୂର୍ବକ ପାଣ୍ଡୁଲିପିଟିକୁ ପୁସ୍ତକ ରୂପ ଦେବାରେ ବିଶେଷ ସହଯୋଗ କରିଥିବାରୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ନିକଟରେ ପରିଷଦ ତରଫରୁ କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ କରୁଛି । ଏହି ପୁସ୍ତକର ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଉନ୍ନତିକଳ୍ପେ ବିଜ୍ଞ ପରାମର୍ଶ/ ମତାମତ ମିଳିଲେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂସ୍କରଣ ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ଯଥୋଚିତ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯିବ ।

ସଭାପତି
ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ, ଓଡ଼ିଶା

ଭୂମିକା

ଓଡ଼ିଶା ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ ପକ୍ଷରୁ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ମାତୃଭାଷା ଓଡ଼ିଆରେ 'ଆମ ସାହିତ୍ୟ' ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକଟି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଅଛି । ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷାନୀତି ସୂଚିତ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ, ମାତୃଭାଷା ଶିକ୍ଷାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଆଧାରିତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଚୟନ କରିବା ସହିତ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିଶିଷ୍ଟ ତଥା ପ୍ରତିନିଧିସ୍ଥାନୀୟ କବି ଓ ଲେଖକମାନଙ୍କର ରଚନାକୁ ଏଥିରେ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯାଇଅଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ରୂପେ ଲେଖକ ବା କବି ପରିଚୟ ସହ ଆବଶ୍ୟକ ସୂଚନା ଓ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ ସଂଯୋଜିତ ହୋଇଅଛି । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ବୌଦ୍ଧିକ, ଆବେଗିକ ଓ କଳ୍ପନାଶକ୍ତିର ବିକାଶ ଅର୍ଥେ ସଂପୃକ୍ତ ବିଷୟ-ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନେ ଅଧିକ ପ୍ରଶ୍ନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଅଭ୍ୟାସ କରାଇବାକୁ ଅନୁରୋଧ । ସଂକଳନଟି ସଂପର୍କରେ ବିଜ୍ଞ ପରାମର୍ଶ ମିଳିଲେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂସ୍କରଣରେ ପରିଷଦ ବିହିତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ତତ୍ପର ହେବ ।

ସଂପାଦନାମଣ୍ଡଳୀ

ସୂଚୀ

ପଦ୍ୟବିଭାଗ

କ୍ର.ନଂ	ପ୍ରସଙ୍ଗ	କବି/ଲେଖକ	ପୃଷ୍ଠା
୧.	ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କର ଧର୍ମ ପରୀକ୍ଷା	ସାରଳା ଦାସ	୧
୨.	ରାମଚରିତ ପ୍ରଦର୍ଶନ	ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ	୭
୩.	ବଡ଼ପଣ	ରାଧାନାଥ ରାୟ	୧୭
୪.	ବୈଶାଖ	ପଦ୍ମଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ	୨୨
୫.	ଛୋଟ ପୁଣି ଏଡ଼େ ସେ ବିରାଟ	ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ	୨୭
୬.	ଗ୍ରାମପଥ	ବିନୋଦ ଚନ୍ଦ୍ର ନାୟକ	୩୨

ଗଦ୍ୟବିଭାଗ

୭.	ଉଚ୍ଚାଭିଳାଷ	ଶଶିଭୂଷଣ ରାୟ	୩୮
୮.	ସେହି ସ୍ମରଣୀୟ ଦିବସ	ଡ.ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ	୪୪
୯.	ଚିତ୍ରଗ୍ରୀବର ଉଚିତ ଅଭିମାନ	ଗୋଲୋକ ବିହାରୀ ଧଳ	୫୦
୧୦.	ବିଦ୍ୟା ଓ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ	ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ	୫୫
୧୧.	ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କଥା (ଆଧୁନିକ ଭାଗ)	ପ୍ରସ୍ତୁତି : ସିଲାବସ୍ କମିଟି	୬୩

ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ

ପ୍ରସ୍ତାବନା

ଆମ୍ଭେ ଭାରତବାସୀ ଭାରତକୁ ଏକ ସାର୍ବଭୌମ, ସମାଜବାଦୀ, ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ, ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ରରେ ପରିଣତ କରିବାର ଦୃଢ଼ ସଂକଳ୍ପ ନେଇ ଓ ଏହାର ନାଗରିକମାନଙ୍କୁ

ସାମାଜିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ନ୍ୟାୟ ;

ଚିନ୍ତା, ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି, ବିଶ୍ୱାସ, ଧର୍ମରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ;

ଅବସ୍ଥା ଓ ସୁଯୋଗର ସମାନତା ପ୍ରଦାନ କରି ଓ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟକ୍ତିର ସମ୍ମାନ ସହ ଭ୍ରାତୃତ୍ୱ ଏବଂ ଦେଶର ଏକତା ଓ ସଂହତି ରକ୍ଷା କରି

ଆମର ଏହି ସମ୍ବିଧାନ ପ୍ରଣୟନ ସଭାରେ ୧୯୪୯ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ୨୬ ତାରିଖ ଦିନ ଏହି ସମ୍ବିଧାନକୁ ପରିଗ୍ରହଣ ଓ ପ୍ରଣୟନ କରି ନିଜଠାରେ ସମର୍ପଣ କଲୁ ।

ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ (କ)

୫୧(କ) ଧାରା ମୌଳିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ–

ଭାରତର ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକର ନିମ୍ନଲିଖିତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେବ–

(କ) ସମ୍ବିଧାନ ମାନି ଚଳିବା ଓ ଏହାର ଆଦର୍ଶ ଏବଂ ଜାତୀୟ ପତାକା, ଜାତୀୟ ସଙ୍ଗୀତ ଓ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ;

(ଖ) ଯେଉଁ ସବୁ ମହନୀୟ ଆଦର୍ଶ ଆମ ଜାତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମକୁ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରିଥିଲା, ତାହାକୁ ସ୍ମରଣ ଓ ଅନୁସରଣ କରିବା ;

(ଗ) ଭାରତର ସାର୍ବଭୌମ, ଏକତା ଓ ସଂହତିର ସୁରକ୍ଷା କରିବା ;

(ଘ) ଦେଶର ପ୍ରତିରକ୍ଷା କରିବା ଓ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲେ ଜାତୀୟ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିବା ;

(ଙ) ଧର୍ମନୈତିକ, ଭାଷାଗତ, ଆଞ୍ଚଳିକ କିମ୍ବା ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଭିନ୍ନତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଭାରତର ସବୁ ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସହମତି ଓ ଭ୍ରାତୃଭାବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଏବଂ ନାରୀମାନଙ୍କର ସମ୍ମାନରେ ଆଞ୍ଚ ଆସିବା ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟରୁ ନିବୃତ୍ତ ରହିବା ;

(ଚ) ଆମର ବିବିଧ ସଂସ୍କୃତିର ମୂଲ୍ୟବାନ ଐତିହ୍ୟକୁ ଯଥାର୍ଥ ମୂଲ୍ୟ ଦେବା ଓ ସାଇତି ରଖିବା ;

(ଛ) ଅରଣ୍ୟ, ହ୍ରଦ, ନଦୀ, ପଶୁପକ୍ଷୀ ସମ୍ବଳିତ ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଷ୍ଟନୀର ସୁରକ୍ଷା ଓ ଉନ୍ନତି କରିବା ଓ ଜୀବମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସଦୟ ହେବା ;

(ଜ) ବୈଜ୍ଞାନିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ, ମାନବିକତା ଓ ଅନୁସନ୍ଧିତ୍ସା ତଥା ସଂସ୍କାର ମନୋଭାବ ଧାରଣ କରିବା ;

(ଝ) ସର୍ବସାଧାରଣ ସମ୍ପତ୍ତିର ସୁରକ୍ଷା କରିବା ଓ ହିଂସା ତ୍ୟାଗ କରିବା ;

(ଞ) ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ସମଷ୍ଟିଗତ ଉତ୍କର୍ଷ ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଯାହା ଫଳରେ ଦେଶ ସର୍ବଦା ଉଚ୍ଚତର ଚେଷ୍ଟା ଓ କୃତିତ୍ୱ ଦିଗରେ ଆଗେଇ ଯିବ ।

(ଟ) ମାତାପିତା ହୁଅନ୍ତୁ ବା ଅଭିଭାବକ, ସେ ତାଙ୍କର ଛଅବର୍ଷରୁ ଚଉଦ ବର୍ଷ ବୟସ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସନ୍ତାନ ବା ପ୍ରତିପାଳିତଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାଲାଭର ସୁଯୋଗ ଯୋଗାଇଦେବେ ।

ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କର ଧର୍ମ ପରୀକ୍ଷା

ସାରଳା ଦାସ

(୧୫ଶ ଶତାବ୍ଦୀ –)

କବି ପରିଚୟ :

ପଞ୍ଚଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ମାଟିର ମହାକବି ସାରଳା ଦାସ । ଆଧୁନିକ ଜଗତସିଂହପୁର ଜିଲ୍ଲାର ଝଙ୍କଡ଼ (କନକପୁର) ଗ୍ରାମରେ ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ , ସାଧନା ଓ ସିଦ୍ଧି । ସାରଳା ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ କୃପାରୁ ତାଙ୍କର କବିତ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି । ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ପରିଡ଼ାରୁ ସେ ହେଲେ ସାରଳା ଦାସ । ଗଜପତି କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବଙ୍କ ସମୟରେ ସେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ରଚନା କଲେ ମହାଭାରତ, ଚଣ୍ଡୀ ପୁରାଣ, ରାମାୟଣ ଆଦି ଗ୍ରନ୍ଥ । ଉକ୍ତ କାବ୍ୟାଂଶଟି ମହାଭାରତର 'ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣ ପର୍ବ'ରୁ ଆନୀତ । ଉକ୍ତ କବିତାରେ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କର ଉଦାର ମାନବିକ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ, ପରାର୍ଥପରାୟଣତା, ଧର୍ମଭାବ ଓ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାର୍ଥ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଅନ୍ୟର ମଙ୍ଗଳ କାମନା ଅଭିବ୍ୟକ୍ତ । ଏହା ଦାଣ୍ଡିବୃତ୍ତରେ ରଚିତ ।

ଯେଥୁ ଅନନ୍ତରେ ବିଲଙ୍କା ଦେଶ ରାଜା
ଅଗସ୍ତିଂକ ପଦ୍ମପାଦେ କଲା ଦିବ୍ୟ ପୂଜା ।
ବସନ କୁଣ୍ଡଳ ଚନ୍ଦନ ପୁଷ୍ପମାଳା ଦେଇ
ଶତ ସହସ୍ର ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଣମ୍ୟ ହୋଇ ଶୋଇ ।
ଶୁଣିମା ମୁନି ହେ ଯୁଝେଷ୍ଠି ଦେବଂକ ର ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣ କଥା
କିସ ପ୍ରତିଉତ୍ତର ଦିଲେ ଇନ୍ଦ୍ର ଯେ ଦେବତା ।
ଶୁଣ ହୋ ମହାରାଜା ବଦୟନ୍ତି ଅଗସ୍ତି
ଯୁଝେଷ୍ଠିଂକି କୋଳ କରି ଧଇଲେ ସୁରପତି ।
ବାବୁରେ ପିତା ଆଗ୍ୟାଂ ଦିଲେ ତୁ ଯିବୁରେ ଆକାଶ
ପୁଷ୍ପେକ ବିଂମାନେ ବସି ବେଗେ ଯିବା ଆସ ।
ତ୍ରିଦଶ ଦେବତାୟେ ଯେ ବସିଛନ୍ତି ସ୍ୱର୍ଗେ
ତୋତେ ବାଟ ଚାହିଂଛନ୍ତି ଚାଲଯିବା ବେଗେ ।
ଯୁଝେଷ୍ଠି ବୋଇଲେ ମୁଁ ନାଶ କଲି ସୋଦର
ଯେକା ହୋଇ କେମନ୍ତେ ଯିବଇଂ ଅମର ।
ଇନ୍ଦ୍ର ବୋଇଲେ ବାବୁ ତୋହୋର ସୋଦର ଚାରିଭ୍ରାଥେ
ଦେବ ସଭାୟେ ବସିଛନ୍ତି ସକୁଟୁମ୍ବେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସହିତେ ।
ପୁଷ୍ପେକ ବିବାନେ ବିଜେ କରିବା ବିଳମ୍ବ ନ କର ତୁହି
ତୋହୋର ଯିବାକୁ ଯେ ଅଛନ୍ତି ବାଟ ଚାହିଁ ।
ଇନ୍ଦ୍ର ଦେବତା ବଚନେ ଯୁଝେଷ୍ଠି ଉଠିଲେ ଧାଡିକାରେ
ଶୁକ୍ଳାମ୍ବର ଶ୍ୱାନକୁ ଧଇଲେ କୋଳରେ ।
ଇନ୍ଦ୍ର ଦେବତା ବୋଇଲେ ଯେ ଦେଖୁ ଦେଖୁଂ ଶ୍ୱାନ
ଯେତେକ ବସ୍ତ୍ରେ ଛୁଇଂ ତେତେ ବସ୍ତ୍ରେ ସ୍ନାହାନ ।
ଯାତ୍ରା ଯୋଗେ ବୋଇଲେ ଅଯାତ୍ରା ହୋଅଇ
ପାଦରଜ ପଡ଼ନ୍ତେଣ ଅଦେଳକେ ଆଷ୍ୟ ତୁଟଇ ।

ଯୁଧିଷ୍ଠି ଦେବଂକ ମନ ବିଡ଼ିବା ନିମନ୍ତେ
ଜାଣିମାନ ଧର୍ମ ଅଛଇ ଯେହାଂକର କେତେ ।
ଇନ୍ଦ୍ର ଜାଣଇ ସେ ଶ୍ୱାନ ଅଟଇ ଧର୍ମ ସେ ଦେବତା
ଧର୍ମର କଷଣ ନିମନ୍ତେ ଯେସନେକ କଥା ।
ଯୁଧିଷ୍ଠି ଦେବଂକ ମନ'ବିଡ଼ିବା ନିମନ୍ତକୁ
ଅନେକ ଭ୍ରଛନାମାନ ଇନ୍ଦ୍ର ବୋଇଲେ ଶ୍ୱାନକୁ ।
ଯେହି ସେ ଦେବ ବିବାନ ଦେଖ ହୋ ଯୁଧିଷ୍ଠି
ଶ୍ୱାନ ପାମର ଯିବ କେସନେକେ ଯିବ ଉଠି ।
ଯୁଧିଷ୍ଠି ବୋଇଲେ ଦେବ ଶୁଣିମା ମଘବାନ
ବଡ଼ାଇ ମହତ୍ତ୍ୱ ଯେ ଅଟଇ ଦେବଶ୍ୱାନ ।
ଅନେକ ସୋଦର ଥିଲେ ମୋହୋର ସେ ସାହା
ଶେଷ କାଳେ କେହି ନୋହିଲେ ମୋର ବାହା ।
ଯେ ଶ୍ୱାନଗୋଟି ମୋର ରକ୍ଷା କଲା ଧର୍ମ
ମୋହରେ ସଦୟା ଥିଲେ ବିବାନେ ଯେହାକଇଂ ନେମ ।
ବିବାନେ ନ ବସାଇବ ହୋ ଯେବେ ଦେବ ତାତ
ମୋତେ କିମ୍ବା ସ୍ୱର୍ଗ ହୋଇବ ପରାପତ ।
ଯେତେବୋଲି ଶ୍ୱାନକୁ ଧଇଲେ ବେନିଭୁଜେ
ଦେବ ବିବାନ ଉପରେ ଯୁଧିଷ୍ଠି ଦେବ ବିଜେ ।
ଇନ୍ଦ୍ରଦେବତା ଯୁଧିଷ୍ଠିଂକି କଲେ ଅନେକ ପ୍ରଶଂସା
ସଦା ସଦୟେ ତୋହୋର ବାବୁ ଯେସନେକ ମନୀଷା ।
ସତ୍ୟ ପଣେ ସଂସାର ତୁ ଜିଣିଲୁ ସମସ୍ତ
ପାଷାଣେ ନ ଲାଗଇ ଯେହ୍ନେ ଜଳଂକର ଘାତ ।
ଅଭେଦ ସ୍ନେହାରେ ଯେହ୍ନେ ନ ଭେଦଇ ଶର
ଅନେକ ହତ୍ୟା ଦୋଷ ହୋଇଲା ଦୂରାନ୍ତର ।
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯେ ଭୂପତିତ ହୋଇଲେ ମେଦିନୀ
ସ୍ୱକାୟେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯାଇ ନୁଆରିଲେ ଦେହ ଘେନି ।
ଇନ୍ଦ୍ର ଦେବତା ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହୋ ଯୁଧିଷ୍ଠି
ଚିହ୍ନିକି ନୁଆରିଲେ ଯେହି ଶ୍ୱାନ ଗୋଟି ।
ଯୁଧିଷ୍ଠି ବୋଇଲେ ଯେ ମୋହୋର ଚର୍ମ ଚକ୍ଷୁ
ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ନୋହଇ କେହ୍ନେ ଗ୍ୟାନ ଇଛୁ ।
ଇନ୍ଦ୍ର ବୋଇଲେ ଯୁଧିଷ୍ଠି ଯାହା କଇଂ ସୁମରିଲେ ତୋହୋର ମାତ
ନିରାକାର ପୁରୁଷ ଯେ ସେ ଧର୍ମ ଦଇବତ ।
ଶୂନ୍ୟ ମାର୍ଗେ ଶବଦ ଶୁଭଇ ଯାହାର
ଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ନ ଦିଶଇ ଯେ ପ୍ରତକ୍ଷେ ନିରାକାର ।

X X X X X X X

ଶୁଦ୍ଧ ସଷ୍ଟିକ ପ୍ରାୟେ ଯାହାର ରୂପ ଗୋଟି
ଯେ ସେ ଧର୍ମ ଦେବତା ଶୁଣ ଗୋ ଯୁଝେଷ୍ଟି ।
ସଞ୍ଚପି କରି ଯହୁଂ କହିଲେ ଦେବରାୟେ
ଶ୍ୱାନରୂପ ତେଜି ସେ ହୋଇଲେ ଅନ୍ତର୍ଧ୍ୟାୟେ ।
ଶୂନ୍ୟେ ଥାଇ ଶବଦେକ ବିକାଶିଲେ ବାଣୀ
ବିବାନ ଆରୋହି ତୁମ୍ଭେ ଚଳ ଏହିକ୍ଷଣି ।
ଶୂନ୍ୟେ ଥାଇ ଶବଦ ଦିଅନ୍ତି ଦେବ ଧର୍ମ
ସତ୍ୟବାଦୀ ଯୁଝେଷ୍ଟି ତୁ ପୁରୁଷଂକ ଉତ୍ତମ ।
ତୁ ହେମବନ୍ତ ପର୍ବତେ ହୋଇଲୁ ଆସି ଯହୁଂ ଯେକା
ତୁ ଦିଗମ୍ବର ହୋଇଲୁ ବାବୁରେ ତୋତେ କେହି ନାହିଂ ସାଖା ।
ଆମ୍ଭେ ଶ୍ୱାନ ରୂପ ଧଇଲୁ ତୋର ଆଗେ
ବିବାନେ ବିଜେ କରି ବେଗେ ଯାଅ ଅମର ସ୍ୱର୍ଗେ ।

ସୂଚନା :

ମହାଭାରତ ମହାକାବ୍ୟର ଅଷ୍ଟାଦଶ ପର୍ବ ମଧ୍ୟରୁ 'ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣ ପର୍ବ' ଅନନ୍ୟ ତଥା ଭାବ ଗମ୍ଭୀର । ଧର୍ମ ଯୁଦ୍ଧରେ ଭାଇ, ଆତ୍ମୀୟ, ଗୁରୁ, ଗୁରୁଜନ ଓ ଅସଂଖ୍ୟ ସୈନ୍ୟ ନିଧନ ଜନିତ ପାପବୋଧରେ ମ୍ରିୟମାଣ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଜୟୀ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମଗ୍ଲାନିରେ ଜର୍ଜରିତ ହେଲେ । ଅନୁତପ୍ତ ପ୍ରାଣରେ ପ୍ରାଣପ୍ରିୟ ଭ୍ରାତା ଓ ପତ୍ନୀଙ୍କ ସହ ପାର୍ଥିବ ମୋହ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ମହାଯାତ୍ରାର ଆୟୋଜନ କଲେ ଓ ହସ୍ତିନାରୁ ବାହାରି ହିମାଳୟ ଦେଇ ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣ କଲେ । ପରିଶେଷରେ ଶୁକ୍ଳାମ୍ବର ଶ୍ୱାନ ସହ ସେହିଁ ଏକମାତ୍ର ଧର୍ମବଳରୁ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବାରେ ସମର୍ଥ ହେଲେ । ଧର୍ମର ପ୍ରମୂର୍ତ୍ତ ପ୍ରତୀକ ଏହି ପୁରାଣ ପୁରୁଷ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକ ରୂପେ ନିତ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରିତ ।

ଯେଥୁ ଅନନ୍ତରେ – ଏଥୁ ଅନ୍ତେ, ଏହାପରେ

ବିଲଙ୍କା – ଏକ ଦେଶର ପୌରାଣିକ ନାମ । ଏଠାରେ ମହୀରାବଣ ଓ ତାଙ୍କ ପରେ ବିଲଙ୍କା ରାବଣ ବା ସହସ୍ରାସୁର ରାବଣ ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିଲେ । ତ୍ରେତୟା ଯୁଗରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସେମାନଙ୍କୁ ମାରିଥିଲେ । ଦ୍ୱାପର ଯୁଗରେ ଏଠାରେ ଜଣେ ଧାର୍ମିକ ରାଜା ଥିଲେ । ସେ ମହର୍ଷି ଅଗସ୍ତିଙ୍କୁ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣ ବିଷୟରେ ପଚାରିଛନ୍ତି ।

ଅଗସ୍ତି – ପୁରାଣ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଋଷି, ଯିଏ ଆର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତର ଦକ୍ଷିଣକୁ ପ୍ରଥମେ ଯାତ୍ରା କରି ମାଲବାର ଉପକୂଳରେ ଆଶ୍ରମ ସ୍ଥାପନ କରିବା ସହିତ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବୈଦିକ ଧର୍ମ ବିସ୍ତାର କରିଥିଲେ । ସେ ବଶିଷ୍ଠଙ୍କ ବଡ଼ ଭାଇ । ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅଗସ୍ତି ନକ୍ଷତ୍ର ରୂପେ ବିଦ୍ୟମାନ ।

କୁଣ୍ଡଳ – କର୍ଣ୍ଣ ଅଳଙ୍କାର

ସହସ୍ର – ଏକହଜାର

ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଳୟ – ଲୟମାନ

ଶୁଣିମା – ଶୁଣନ୍ତୁ

ଯୁଝେଷ୍ଟି – ଯୁଧିଷ୍ଠିର

ବଦୟନ୍ତି – (ବଦନ୍ତି) କହନ୍ତି

ସୁରପତି – ଇନ୍ଦ୍ର

ପିତା – ଏଠାରେ ବିଧାତା ବା ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ସୂଚାଉଛି ।

ପୁଷ୍ପୋକ - ପୁଷ୍ପକ, ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଯାନ
ତ୍ରିଦଶ - ଦେବତା, ଏଠାରେ ଏହାର ଅର୍ଥ ସ୍ୱର୍ଗ
ଦେବତାୟେ - ଦେବତାମାନେ
ନାଶକଲି - ହରାଇଲି
ସୋଦର - ଏକ ଗର୍ଭଜାତ ଭ୍ରାତା
ଅମର - ଦେବତା, ଏଠାରେ ସ୍ୱର୍ଗ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ
ଭ୍ରାଥ - ଭାଇ
ସଭାୟେ - ସଭାରେ
ବିବାନେ - ବିମାନରେ
ଧାଡ଼ିକାରେ - ଅତିଶୀଘ୍ର
ଶୁକ୍ଳାମ୍ବର - ଧଳା ଲୁଗା, ଏଠାରେ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ସହିତ ଯାଉଥିବା ଧଳା ବର୍ଣ୍ଣ ବିଶିଷ୍ଟ କୁକୁର
ଦେଖୁ ଦେଖୁଂ - ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ
ବସ୍ର - ବସ୍ତ୍ର
ସ୍ନାହାନ - ସ୍ନାହାନ, ସ୍ନାନ
ବୋଇଲେ - ବୋବାଇଲେ, ଭୁକିଲେ
ଅଯାତ୍ରା - ଅମଙ୍ଗଳ ସୂଚକ ଯାତ୍ରା
ପାଦରଜ - ପାଦଧୂଳି
ପଡ଼ନ୍ତେଣ - ପଡ଼ିବା ଦ୍ୱାରା
ଅବେଳକେ - ଅବେଳରେ
ଆଖ୍ୟ - ଆୟୁଷ
ଧର୍ମର କଷଣ - ଧର୍ମଙ୍କୁ କଷଣ ଦେବା ପାଇଁ
ୟେସନେକ - ଏଭଳି
ଭୁଞ୍ଛନା - ଉର୍ତ୍ସନା, ଗାଳି
ୟେହ୍ନି - ଏହି
ପାମର - ପାପୀ
କେସନେକେ - କିପରି
ମଘବାନ - ଇନ୍ଦ୍ର
ଦେବଶ୍ୱାନ - ଦେବତା ରୂପୀ କୁକୁର
ମୋର ରକ୍ଷା କଲା ଧର୍ମ - ଯାତ୍ରା କାଳରେ ମୋତେ ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ଦେଲା
ସଦୟା - ସଦୟ, ଅନୁଗ୍ରହ
ୟେହାକଇଁ - ଏହାକୁ
ନେମ - ନେବ
ଦେବତାତ - ଦେବଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଏଠାରେ ଇନ୍ଦ୍ର
ତାତ - ପିତା
ପରାପତ - ପ୍ରାପତ, ଲାଭ
ମନୀଷା - ତୀକ୍ଷଣ ବୁଦ୍ଧି, ପ୍ରଜ୍ଞା, ଗଭୀର ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ
ସେହ୍ନା - ସାଞ୍ଜୁ, କବଚ

ଦୂରାନ୍ତର	-	ଦୂର ହେବା
ଭୂପତିତ	-	ଭୂଇଁରେ ପଡ଼ିବା
ସ୍ୱକାୟେ	-	ନିଜ ଦେହରେ
ନୁଆରିଲେ	-	ନ ପାରିଲେ, ଜାଣିନ ପାରିଲେ, କହିଲେ
ଚକ୍ଷୁ	-	ଚକ୍ଷୁ
କେହ୍ନେ	-	କିପରି
ଯାହାକଇଂ	-	ଯାହାକୁ
ସୁମରିଲେ	-	ସ୍ମରଣ କଲେ
ନିରାକାର	-	ଅରୂପ, ଆକାରଶୂନ୍ୟତା
ଦଇବତ	-	ଦେବତା
ପ୍ରତକ୍ଷେ	-	ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ, ନିଜ ଆଖି ଆଗରେ, ସମ୍ମୁଖରେ
ସଷ୍ଟିକ	-	ସ୍ଫଟିକ
ସଞ୍ଚପି	-	ସ୍ଥିର କରି
ଯହୁଂ	-	ଯେତେବେଳେ
ଦେବରାୟେ	-	ଦେବଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଇନ୍ଦ୍ର
ଅନ୍ତର୍ଧ୍ୟାୟେ	-	ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ, ଅଦୃଶ୍ୟ
ଦେବଧର୍ମ	-	ଧର୍ମ ଦେବତା
ହେମବନ୍ତ	-	ହିମାଳୟ
ଯହୁଂ	-	ଏଠାରେ
ୟେକା	-	ଏକା
ଦିଗମ୍ବର	-	ସନ୍ନ୍ୟାସୀ, ଅନ୍ୟାର୍ଥ-ଶିବ
ସାଙ୍ଗ	-	ସାଥି, ଆଶ୍ରୟ

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୧ ଏହି କବିତାଟି କେଉଁ ବୃତ୍ତରେ ରଚିତ ?

(କ) ଦାଣ୍ଡି, (ଖ) ଚୋଖି, (ଗ) ବିଭାସ କେଦାର, (ଘ) ଗୁଜ୍ଜରୀ

୨. 'ଆକ୍ଷ୍ୟ' ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?

(କ) ଆଶା, (ଖ) ଆଶିଷ, (ଗ) ଆମିଷ, (ଘ) ଆୟୁଷ

୩. 'ଦିଗମ୍ବର' ଶବ୍ଦର ସନ୍ଧିରୂପ କ'ଣ ?

(କ) ଦିଗ+ଅମ୍ବର, (ଖ) ଦିଗ୍+ଅମ୍ବର,

(ଗ) ଦିଗା+ଅମ୍ବର, (ଘ) ଦିକ୍+ଅମ୍ବର

୪. 'ଗ୍ୟାନ' ଶବ୍ଦର ଶୁଦ୍ଧ ରୂପ କ'ଣ ?

(କ) ଗାନ, (ଖ) ଗାୟନ, (ଗ) ଜ୍ଞାନ, (ଘ) ଜ୍ଞାନ

୫. 'କୁଟୁମ୍ବ ସହ' ଯେପରି 'ସକୁଟୁମ୍ବ' ସେହିପରି ଆଉ ପାଞ୍ଚଟି ଶବ୍ଦ ଲେଖ ।

୬. ଶୁକ୍ଳାମ୍ବର - ବ୍ୟାସବାକ୍ୟ ସହ ସମାସର ନାମ ଲେଖ ।

କ୍ଷୁଦ୍ର ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୭. ଅଗସ୍ତି ମୁନିଙ୍କୁ କିଏ ପୂଜା କଲେ ?

୮. ରାଜା ଅଗସ୍ତି ମୁନିଙ୍କଠାରୁ କ'ଣ ଶୁଣିବାକୁ ନିବେଦନ କଲେ ?

୯. ସୁରପତି ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କୁ କେଉଁଠାକୁ ଯିବା ପାଇଁ କହିଲେ ?

୧୦. ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ସ୍ୱର୍ଗ ଯାତ୍ରା ପାଇଁ କେଉଁ ଯାନ କିଏ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ ?

୧୧. କେଉଁ କାରଣରୁ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ସ୍ୱର୍ଗଯାତ୍ରା ପାଇଁ ଅନିଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କଲେ ?

୧୨. ଯୁଧିଷ୍ଠିର କାହାକୁ ସହଯାତ୍ରୀ କଲେ ଓ କାହିଁକି ?

୧୩. କେଉଁ କାରଣରୁ ଇନ୍ଦ୍ର ଶୁକ୍ଳାମ୍ବର ଶ୍ୱାନକୁ ବିମାନରେ ନେବା ପାଇଁ ବାରଣ କଲେ ?

୧୪. ଶୁକ୍ଳାମ୍ବର ଶ୍ୱାନ ପ୍ରକୃତରେ କିଏ ଥିଲେ ?

୧୫. ଧର୍ମଦେବ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କୁ କ'ଣ କହିଲେ ?

୧୬. ଯୁଧିଷ୍ଠିର କେଉଁ ପର୍ବତ ଉପରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିଥିଲେ ? ସେଠାରେ ତାଙ୍କର ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ଥିଲା ?

ପ୍ରସଙ୍ଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପୂର୍ବକ ସରଳାର୍ଥ ଲେଖ ।

୧୭. ଯୁଝେଷ୍ଟି ବୋଇଲେ ମୁଁ ନାଶ କଲି ସୋଦର,
ଯେକା ହୋଇ କେମନ୍ତେ ଯିବଇଂ ଅମର ।

୧୮. ଯାତ୍ରାଯୋଗେ ବୋଇଲେ ଅଯାତ୍ରା ହୋଅଇ,
ପାଦ ରଜ ପଡ଼ନ୍ତେଣ ଅବେଳକେ ଆଷ୍ୟ ତୁଟଇ ।

୧୯. ଯୁଝେଷ୍ଟି ବୋଇଲେ ଦେବ ଶୁଣିମା ମଘବାନ,
ବଡ଼ାଇ ମହତ୍ତ୍ୱ ଏ ଅଟଇ ଦେବଶ୍ୱାନ ।

୨୦. ସତ୍ୟପଣେ ସଂସାରତୁ ଜିଣିଲୁ ସମସ୍ତ,
ପାଷାଣେ ନ ଲାଗଇ ଯେହ୍ନେ ଜଳଂକର ଘାତ ।

୨୧. ଶୂନ୍ୟମାର୍ଗେ ଶବଦ ଶୁଭଇ ଯାହାର,
ଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ନ ଦିଶଇ ଯେ ପ୍ରତକ୍ଷେ ନିରାକାର ।

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୨୨. ସାରଳା ଦାସଙ୍କ କବିତ୍ୱ ପଠିତ କବିତାଂଶକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ବିଚାର କର ।

୨୩. ପଠିତ କବିତାଂଶରୁ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କର ଚରିତ୍ର ଚିତ୍ରଣ କର ।

୨୪. ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ଧର୍ମ ପରୀକ୍ଷା ବିଷୟରେ ପଠିତ କବିତା ଭିତ୍ତିରେ ଲେଖ ।

ତୁମପାଇଁ କାମ :

୨୫. ସାରଳା ମହାଭାରତର କାହାଣୀ ଜାଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର ।

୨୬. ବିଦ୍ୟାଳୟ ବା ସାଧାରଣ ପାଠାଗାରରୁ ସାରଳା ମହାଭାରତ ନେଇ ପଢ଼ ।

୨୭. ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ସହ ସମ୍ଭବ ହେଲେ ସାରଳାଙ୍କ ଜନ୍ମପୀଠ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଯାଅ ।

୨୮. ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସାରଳା ଦାସଙ୍କ ଉପରେ ଆଲୋଚନା ସଭାର ଆୟୋଜନ କର ।

●